

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) _____
 (Name) _____
2. (Signature) _____
 (Name) _____

D 2 | 5 | 1 | 5

Time : 2½ hours]

OMR Sheet No.:
 (To be filled by the Candidate)Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

 (In figures as per admission card)Roll No. _____
 (In words)**PAPER - III
SANSKRIT****[Maximum Marks : 150]**

Number of Pages in this Booklet : 12

Number of Questions in this Booklet : 75

Instructions for the Candidates

- Write your roll number in the space provided on the top of this page.
 - This paper consists of seventy five multiple-choice type of questions.
 - At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.
 - After this verification is over, the Test Booklet Number should be entered on the OMR Sheet and the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
 - Each item has four alternative responses marked (1), (2), (3) and (4). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
- Example :** ① ② ● ④ where (3) is the correct response.
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark your response at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
 - Read instructions given inside carefully.
 - Rough Work is to be done in the end of this booklet.
 - If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, such as change of response by scratching or using white fluid, you will render yourself liable to disqualification.
 - You have to return the original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are however, allowed to carry original question booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
 - Use only Blue/Black Ball point pen.**
 - Use of any calculator or log table etc., is prohibited.**
 - There are no negative marks for incorrect answers.**

- परीक्षार्थियों के लिए निर्देश**
- इस पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए।
 - इस प्रश्न-पत्र में पचहत्तर बहुविकल्पीय प्रश्न हैं।
 - परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी। पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
 - प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए पुस्तिका पर लगी कागज की सील को फाड़ लें। खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें।
 - कबर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं। दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें। इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे। उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा।
 - इस जाँच के बाद प्रश्न-पुस्तिका का नंबर OMR पत्रक पर अंकित करें और OMR पत्रक का नंबर इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें।
 - प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (1), (2), (3) तथा (4) दिये गये हैं। आपको सही उत्तर के वृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है।
 - उदाहरण :** ① ② ● ④ जबकि (3) सही उत्तर है।
 - प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पुस्तिका के अन्दर दिये गये OMR पत्रक पर ही अंकित करने हैं। यदि आप OMR पत्रक पर दिये गये वृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नांकित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा।
 - अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें।
 - कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें।
 - यदि आप OMR पत्रक पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, जैसे कि अंकित किये गये उत्तर को मिटाना या सफेद स्थानी से बदलना तो परीक्षा के लिये अवागम्य घोषित किये जा सकते हैं।
 - आपको परीक्षा समाप्त होने पर मूल OMR पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्ति के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें। हालांकि आप परीक्षा समाप्ति पर मूल प्रश्न-पुस्तिका तथा OMR पत्रक की डुप्लीकेट प्रति अपने साथ ले जा सकते हैं।
 - केवल नीले/काले बाल प्लास्टिक पेन का ही इस्तेमाल करें।
 - किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है।
 - गलत उत्तरों के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं हैं।

SANSKRIT

संस्कृत

PAPER - III

प्रश्न-पत्र - III

Note : This paper contains seventy five (75) objective type questions of two (2) marks each. All questions are compulsory.

निर्देश : इस प्रश्न-पत्र में पचहत्तर (75) बहु-विकल्पीय प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न के दो (2) अंक हैं। सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

8. ऋक्संहिताया: समुपलब्धेषु भाष्येषु प्रथमो भाष्यकारः वर्तते –
 (1) आनन्दतीर्थः (2) सायणः (3) स्कन्दस्वामी (4) वेङ्गटमाधवः
9. वैदिकस्वरप्रक्रियायाः वृत्तिकारः कः ?
 (1) भद्रोजि दीक्षितः (2) पाणिनिः (3) पतञ्जलिः (4) कात्यायनः
10. ‘ब्राह्मणसर्वस्व’ नामकं वेदभाष्यं केन विरचितम् ?
 (1) हरिस्वामिना (2) हलायुधेन (3) गुणविष्णुना (4) उवटेन
11. ‘वाक्सूक्तम्’ ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले विद्यते ?
 (1) दशमे (2) पञ्चमे (3) अष्टमे (4) सप्तमे
12. ऋग्वेदसंहिताया आंग्लपद्यानुवादकः वैदेशिकः विद्वान् वर्तते –
 (1) एच. विल्सनः (2) ए.ए. मैकडानलः
 (3) आर.टी.एच. ग्रीफिथः (4) विलियम कैलेण्डः
13. सामविकाराः परिगणिताः सन्ति –
 (1) सप्त (2) चत्वारः (3) त्रयः (4) षट्
14. ‘पदक्रमसदन’ – नामकं भाष्यं कस्य प्रातिशाख्यस्य विद्यते ?
 (1) वाजसनेय प्रातिशाख्यस्य (2) ऋक्प्रातिशाख्यस्य
 (3) अर्थव्वप्रातिशाख्यस्य (4) तैत्तिरीयप्रातिशाख्यस्य
15. पाणिनीयशिक्षायाम् कति श्लोकाः सन्ति ?
 (1) चतुःषष्ठिः (2) त्रिषष्ठिः (3) षष्ठिः (4) सप्ततिः
16. ‘मघवा’ देवः कः ?
 (1) इन्द्रः (2) विष्णुः (3) वरुणः (4) हिरण्यगर्भः

17. 'यः पृथिवीं व्यथमानामदृहंद्यः पर्वतान्प्रकुपिताँ अरम्णात्' - अस्य मन्त्रस्य द्रष्टा ऋषिः कः ?

- (1) विश्वामित्रः (2) मधुच्छन्दा (3) गृत्समदः (4) इन्द्रः

18. ऋग्वेदस्य शाकलसंहितायां कति सन्ध्यक्षराणि स्वीकृतानि ?

- (1) एकम् (2) द्वे (3) चत्वारि (4) त्रीणि

19. 'इष्टप्राप्त्यनिष्टपरिहारयोरलौकिकमुपायं यो ग्रन्थो वेदयति स वेदः' - इति लक्षणं कस्य ?

- (1) महीधरस्य (2) लौगक्षिभास्करस्य (3) सायणस्य (4) पारस्करस्य

20. 'वाधूलशुल्बसूत्रम्' केन वेदेन सम्बद्धमस्ति ?

- (1) अथर्ववेदेन (2) सामवेदेन (3) ऋग्वेदेन (4) यजुर्वेदेन

21. 'विलोहितः' इति कस्याः देवतायाः विशेषणम् अस्ति ?

- (1) विष्णोः (2) वायोः (3) रुद्रस्य (4) इन्द्रस्य

22. 'छन्दः सूत्रम्' इति वेदाङ्गग्रन्थस्य प्रणेता विद्यते -

- (1) हलायुधः (2) पिङ्गलः (3) लगधः (4) भरतः

23. यास्कीयनिरुक्तग्रन्थे काण्डानि विद्यन्ते -

- (1) पञ्च (2) त्रीणि (3) सप्त (4) नव

24. 'भद्रैषां लक्ष्मीर्निहिताधिवाचि' इति पङ्किःकस्मिन् प्रसङ्गे महाभाष्ये उद्घृता ?

- (1) शब्दपरिभाषाप्रसङ्गे (2) व्याकरणाध्ययनप्रयोजनप्रसङ्गे
(3) शब्दार्थसम्बन्धप्रसङ्गे (4) व्याकरणलक्षणप्रसङ्गे

25. 'लोटो लङ्घवत्' इति सूत्रेण अधोलिखितविकल्पमात्रेषु किमभिप्रेतम् ?

- (1) अडागमः (2) आडागमः (3) ह्यादेशः (4) सलोपः

32. ‘एको निमित्तं शब्दानामपरोऽर्थं प्रयुज्यते’ इति पङ्किः कुत्र ग्रन्थं उपलभ्यते

33. 'शास्त्रानुपूर्व तद्विद्यात् यथोक्तं लोकवेदयोः' इति पङ्क्षः कुत्र ग्रन्थ उपलभ्यते?

34. संस्कृतभाषाध्वनिसन्दर्भे धोलिखितेषु 'अर्धस्वरः' कः ?

- (1) क (2) ष (3) म (4) व

35. अर्थविस्तारोदाहरणेष्वन्यतमो नास्ति –

- (1) तैलम् (2) मुग्धः (3) गौः (4) सभ्यः

- ### 36. અર્થસઙ્કોચોદાહરણેષ્વન્યતમો નાસ્તિ -

- (1) जलदः (2) सध्यः (3) मनुष्यः (4) पङ्कजम्

37. ध्वनिवैज्ञानिकैः करणत्वेन किं स्वीक्रियते ?

- (1) मृदुतालु (2) वर्त्सः (3) ऊर्ध्वैष्ठः (4) नासिकाविवरः

38. “सा च त्रिविधा-विधात्री, अभिधात्री विनियोक्त्री च” इत्यत्र ‘सा’ का ?

- (1) वैदिकी समाख्या (2) श्रुतिः (3) लौकिकी समाख्या (4) शब्दशक्तिः

39. अर्थसङ्घानुसारं 'शब्दीभावना' इत्यनेन कः अभिप्रायः ?

40. अर्थसङ्ग्रहानुसारं विधिश्चतुर्विधः - उत्पत्तिविधिः, विनियोगविधिः अधिकारविधिः, _____ च।
 (1) नियमविधिः (2) प्रयोगविधिः (3) यज्ञविधिः (4) परिसङ्ग्यविधिः
41. योगदर्शनानुसारं कः 'योगाङ्गैः' सह सम्बद्धः न अस्ति ?
 (1) विकल्पः (2) नियमः (3) प्रत्याहारः (4) प्राणायामः
42. 'अथातो ब्रह्मजिज्ञासा' इत्यत्र 'अथ' शब्दः कस्मिन् अर्थे अस्ति ?
 (1) हेत्वर्थे (2) अधिकारार्थे (3) अन्वयार्थे (4) आनन्तर्यार्थे
43. "व्याप्यस्य पक्षधर्मत्वधीः" इति किम् ?
 (1) परामर्शः (2) अनुमितिः (3) पक्षता (4) प्रतिज्ञा
44. जैनदर्शनानुसारं 'सम्यग्दर्शन-ज्ञान-चरित्राणि _____'।
 (1) जीवः (2) मोक्षमार्गः (3) मनःपर्यायः (4) मोक्षः
45. 'सर्वं शून्यम्' इति केन बौद्धसम्प्रदायेन स्वीकृतम् ?
 (1) माध्यमिकेन (2) सौत्रान्तिकेन (3) योगाचारेण (4) वैभाषिकेन
46. तर्कभाषानुसारं 'संस्कारमात्रजनकं ज्ञानम्' अस्ति -
 (1) अनुभवः (2) यथार्थः (3) स्मृतिः (4) प्रमाणम्
47. तर्कसङ्ग्रहानुसारं शब्दसाक्षात्कारे कः सत्रिकर्षः ?
 (1) समवायः (2) संयोगः (3) समवेतसमवायः (4) विशेषण-विशेष्यभावः
48. "श्रीहीरः सुषुवे जितेन्द्रियचयं मामल्लदेवी च यम्" - इति वार्ता केन सम्बद्धा ?
 (1) माघेन (2) भारविणा (3) श्रीहर्षेण (4) भासेन

49. “नन्दोन्मूलनदृष्टवीर्यमहिमा बुद्धिस्तु मा गान्मम्” - मुद्राराक्षसे कस्येयमुक्तिः ?

- (1) चन्द्रगुप्तस्य (2) चाणक्यस्य (3) राक्षसस्य (4) चन्दनदासस्य

50. समीचीनां तालिकां चिनुत -

- (a) अभिज्ञानशाकुन्तलम् (i) उत्तररामचरितम्
(b) तीर्थोदकञ्च वह्निंच नान्यतः शुद्धिमर्हतः (ii) श्रीहर्षो निपुणः कविः
(c) रत्नावली (iii) हर्षचरितम्
(d) परिवर्तमानः एकः कालः शैलानिवानन्तः (iv) श्रद्धा वित्तं विधिश्चेति त्रितयं तत् समागतम्।

(a) (b) (c) (d)

- (1) (iv) (i) (ii) (iii)
(2) (iii) (i) (ii) (iv)
(3) (iv) (ii) (i) (iii)
(4) (i) (ii) (iii) (iv)

51. अभिज्ञानशाकुन्तले पष्ठाङ्कगतः धीवरवृत्तान्तः कस्य उदाहरणं भवति ?

- (1) प्रवेशकस्य (2) विष्कम्भकस्य (3) अङ्कावतारस्य (4) प्रस्तावनायाः

52. “तीव्राधातप्रतिहततरुः स्कन्धलग्नैकदन्तः” - केन छन्दसा विनिर्मितोऽयं श्लोकपादः ?

- (1) हरिणी (2) शिखरिणी (3) मन्दाक्रान्ता (4) मालिनी

53. “शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम्” - शिशुपालवधे कस्य प्रशंसेयम् ?

- (1) नारदस्य (2) श्रीकृष्णस्य (3) वसुदेवस्य (4) बलरामस्य

54. “ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः ।

गुणा गुणानुबन्धित्वात् तस्य सप्रसवा इव ॥”

कस्य गुणाः श्लोकेऽस्मिन् उल्लिखिताः ?

- (1) रघोः (2) रामस्य (3) अजस्य (4) दिलीपस्य

63. कालक्रमानुसारेण तालिकां चिनुत -

- (a) अप्यदीक्षितः (b) भरतः (c) आनन्दवर्धनः (d) दण्डी
(1) (a), (b), (c), (d) (2) (b), (c), (a), (d)
(3) (c), (a), (b), (d) (4) (b), (d), (c), (a)

64. “दोषा गुणा-गुणा दोषा यत्र स्युर्मृदवं हि तत्” - दशरूपके कस्मिन् प्रसङ्गे इयमुक्तिः ?

- (1) वीथ्यङ्गप्रसङ्गे (2) नृत्यलक्षणप्रसङ्गे (3) सन्धिभेदप्रसङ्गे (4) प्रहसनलक्षणप्रसङ्गे

65. “न तज्ज्ञानं न तच्छिल्पं न सा विद्या न सा कला ।” - इत्यादि-श्लोकः भवति -

- (1) काव्यप्रशंसा (2) गुणप्रशंसा (3) नाट्यप्रशंसा (4) अलङ्कारप्रशंसा

66. “तमसा बहुरूपेण वेष्टिताः कर्महेतुना ।

अन्तः संज्ञा भवन्त्येते सुखदुःखसमन्विताः ॥”

इति मनुवचनं केन सम्बद्धम् ?

- (1) अण्डजेन प्राणिना (2) उद्भिदा (3) स्वेदजेन प्राणिना (4) जरायुजेन प्राणिना

67. मनुसंहितातः रिक्तं स्थानं पूरयत -

“नृपतौ कोषराष्ट्रे च _____ सन्धिविपर्ययौ ।”

- (1) अमात्ये (2) दूते (3) सेनापतौ (4) मन्त्रिणि

68. कस्मिन् पुराणे ‘काशी-खण्डः’ समुपलभ्यते ?

- (1) लिङ्ग पुराणे (2) शिवपुराणे (3) ब्रह्माण्डपुराणे (4) स्कन्दपुराणे

69. याज्ञवल्क्यस्मृत्यनुसारं रिक्तस्थानं पूरयत -

“स्मृत्योर्विरोधे न्यायस्तु बलवान् व्यवहारतः ।

अर्थशास्त्रात् बलवद् _____ इति स्थितिः ॥

- (1) धर्मशास्त्रम् (2) राजादेशः (3) नृपस्येच्छा (4) नीतिशास्त्रम्

70. याज्ञवल्क्यानुसारेण सबन्धके ऋणे मासि-मासि वृद्धिः भवति -

- (1) पञ्चाशद्भागः (2) अशीतिभागः (3) त्रिंशद्भागः (4) विंशोभागः

71. श्रीमद्भगवद्गीतायाः विश्वरूपदर्शनयोगः अस्ति -

- (1) दशमेऽध्याये (2) एकादशेऽध्याये (3) प्रथमाध्याये (4) त्रयोदशाध्याये

72. 'शतसाहस्रीसंहिता' इति कस्य अपरं नाम ?

- (1) रामायणस्य (2) भविष्यपुराणस्य (3) स्कन्दपुराणस्य (4) महाभारतस्य

73. रामायणस्य श्लोकसंख्या भवति -

- (1) 31000 - 40000 (2) 22000 - 25000
(3) 11000 - 15000 (4) 5000 - 10000

74. हरिषेणविरचिते इलाहाबादशिलालेखे 'कविराज' इत्युपाधिः भवति -

- (1) चन्द्रगुप्तस्य (2) अशोकस्य (3) समुद्रगुप्तस्य (4) स्कन्दगुप्तस्य

75. अर्थशास्त्रे आन्वीक्षिकीत्रयीवार्तानां योगक्षेमसाधने भवति -

- (1) साम (2) दानम् (3) भेदः (4) दण्डः

- ० ० -

Space For Rough Work

D-2515

12

Paper-III